

a. Zprávy osobní

Svátek filosofů

Nejstarší německá Ruprechto-Karlova univerzita (založená roku 1386) v bádensko-würtemberském Heidelbergu (140 000 obyvatel) oslavila ve dnech 11. a 12. 100. narozeniny doyena německých filosofů profesora Hans-Georga Gadamera (*1900). Před třemi lety proslavil Gadamer v pražském Karolinu dvě přednášky u příležitosti mezinárodního filosofického symposia k nedožitým devadesátinám profesora Jana Patočky (zesnulého 13. 3. 1977). V posledních měsících se jubilant sice objevuje na veřejnosti sporadičtěji a o holích, ale v úsměvném rozpoložení absolvoval dvoudenní náročné oslavy. Na obě téměř tisícíhlavá shromáždění,

uspořádaná na jeho počest ve velké univerzitní aule akademickou obcí, městem a spolkovou zemí, reagoval věcnou a bystrou replikou a na primátorské recepci pro několik set rozjařených stoloovníků z různých konců Evropy se srdečně bavil. Celé město leželo starému pánovi u nohou a náš pražský autobus se radoval s radujícími, (protože panu profesorovi v Praze zachutnalo moravské víno, přivezli mu ho jeho čeští žáci a ctitelé celou baterii). Starosta Palerma mu udělil čestné občanství a Moskvané čestnou profesuru Lomonosovovy univerzity.

Řekne-li se u nás Heidelberg, vytane každému, kdo dával v dějepisu pozor, na mysl smutná postava „zimního krále“ Friedricha, kurfiřta falckého, kterého si jakožto hlavu protestantské Unie zvolili odbojní čeští stavové roku 1619 proti Ferdinandovi II. a který zanedlouho po bělohorské porážce zemřel v holandském exilu, podobně jako o několik desítek let později největší český filosof Jan Amos Komenský (v letech 1613–1616 v Heidelbergu studoval!). Slavný Heidelberský katechismus z roku 1583 byl chloubou německé reformace stejně jako půlmilionová „palatinská knihovna“, kterou po dobytí města vojsky katolické Ligy daroval bělohorský vítěz, bavorský vévoda Maxmilián, papežské knihovně ve Vatikánu.

Mohutná pevnost heidelberského zámku byla těžce poškozena za válek o dědictví španělské a o císařské nároky Marie Terezie. Jeho krevelová silueta vévodí starému městu s historickými univerzitními budovami sevřenému strmými kopci nad zúženým údolím

H. G. Gadamer vychází z auly heidelberské univerzity, kde právě skončilo filosofické kolokvium konané na jeho počest.

Foto: M. Skovajsa, 2000

Neckaru, překlenutého starobylym mostem připomínajícím Karlův, za nímž stoupá vzhůru proslulá „stezka filosofů“ (Philosophenweg): za slavných dnů německé romantiky tudy promenoval J. W. Goethe a G. W. F. Hegel, na počátku našeho století největší německý sociolog Max Weber a poté Karl Jaspers, jehož stoliči převzal roku 1949 náš oslavenec. Německá sociální demokracie si připomíná, že z tohoto města pocházel její parlamentní vůdce a první prezident Výmarské republiky Friedrich Ebert.

Universitas Ruperto-Carola má dnes vedle čtyř historických fakult (z toho dvě lékařské) několik soudobých fakult společensko-vědních, pět přírodovědeckých a řadu interdisciplinárních ústavů (z cca 15 000 studentů je 16,6 % zahraničních; 8 z jejich pracovníků se stalo nositeli Nobelových cen). Její rektor prof. Jürgen Siebke nedávno pobýval v Damašku na „sjezdu“ arabských absolventů heidelberských studií a na začátku letošního akademického roku byl hostem Univerzity Karlovy. Teď seděl jako pohotový pobočník vedle jubilanta, z druhé strany – vedle paní Gadamerové – si nervózně prohlížel text svého projevu německý spolkový prezident Johannes Rau, který zahájil řadu slavnostních řečníků mezi zahajovacím a závěrečným koncertním vystoupením univerzitního orchestru. Státnické projevy byly plny respektu ke Gadamerově světově proslulé hermeneutické filosofii a pilně se v nich skloňovaly její hlavní teze o předporozumění, hermeneutickém kruhu, o potřebě otevřenosti a vzájemného chápání v politice... Starý pán na dlouhé přednesené řeči lapidárně odpověděl, že je potěšen, když se jeho filosofie dovolávají praktičtí politikové a závěrem varoval: „Porozumění vyžaduje, aby každý samostatně myšlenkově praco-

val, aby se sám odpovědně rozhodoval – nestačí se pouze řídit uznávanými pravidly!“.

Na svátečním dopoledním kolokviu v sobotu 12. 2. pak promluvili profesori Richard Rorty (USA), Gianni Vattimo (Itálie) a Michael Theunissen (SRN). První z nich poukázal na podnětné Gadamerovo ovlivnění amerického neopragmatismu a analytické filosofie metodou výkladu jazykových, situačních a kulturních významů, oba další pak na filiaci gadamerovské hermeneutiky s Husserlovým „přirozeným světem“ a heideggerovskou obnovou ontologie. Na závěr prof. Gadamer odpověděl asi toto: jistě ode mne neočekáváte, že se dokážu okamžitě vypořádat s tak promyšlenými přednáškami mých mladších, i když třeba též již emeritovaných kolegů. Jsem rád, že mé filosofování je natolik živé, aby jim stálo za to se jím zabývat. Jsem ostatně spíš člověk okamžitého myšlenkového záblesku než systematick. Chtěl bych pouze vyslovit naději, že duchovědy budou i napříště mít ten oživující smysl, aby mladá generace neviděla svůj cíl v pouhém ovládnutí přírody.

Když jsme po kolokviu sestoupili do foyer, kde pan profesor seděl na nízkém křesle obklopen davem mladých i starších posluchačů, a požádali ho o podpis do jeho knížek, vzpomněl si na setkání s naším profesorem Patočkou v letech 60. a s úsměvem ukázal na svou kravatku: „*Ta je přece z pražské univerzity!*“.

Jaroslav Kohout

Pocta Univerzity Karlovy Prof. Philipu V. Tobiasovi

Dne 16. 9. 1999 byl udělen čestný doktorát Univerzity Karlovy profesoru Philipu Valentinu Tobiasovi.